

РЕШЕНИЕ

№ 6037

гр. София, 25.10.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, IV КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ,
в публично заседание на 08.10.2021 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Галин Несторов

ЧЛЕНОВЕ: Деница Митрова

Вяра Русева

при участието на секретаря Кристина Алексиева и при участието на прокурора Михаела Николаева, като разгледа дело номер **6479** по описа за **2021** година докладвано от съдия Вяра Русева, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 208 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), във връзка с чл.285, ал.1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража /ЗИНЗС/.

Образувано е по касационни жалби на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ /ГДИН/ и на М. Б. Т. срещу съдебно решение № 3288/19.05.2021г. по адм. дело № 10882/2018г. по описа на Административен съд София – град, 18 състав с което Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ при Министерство на правосъдието е ОСЪДЕНА на осн. чл. 284 от ЗИНЗС, да заплати на М. Б. Т., сумата от 280 /двеста и осемдесет лева/ представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди, причинени вследствие на противоправни бездействия на длъжностни лица от Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, изразяващи се в неосигуряване на нормални санитарни и битови условия, в периода на изтърпяване на наложеното и наказание „лишаване от свобода“ в Затвора С., за периода от 02.06.2016 – 24.09.2016 г., като е ОТХВЪРЛЕН иска за сумата над 280 лева до пълния претендиран размер от 10 000 лева и за периода 01.02.2011 г. – 01.08.2012 г., като неоснователен, поради изтекла погасителна давност, а за периода от 01.05.2016г. – 29.05.2016г. и от 25.09.2016г. до 30.09.2016г., като неоснователен и недоказан.

ГД "ИН" обжалва посоченото съдебно решение, в частта му, с която претенцията на М. Б. Т. е уважена, а М. Б. Т. обжалва решението в частта, с която предявения от нея иск е отхвърлен за сумата над 280 лева до пълния претендиран размер от 10 000 лева и за периода 01.02.2011 г. – 01.08.2012 г., поради изтекла погасителна давност, и за периода от 01.05.2016г. – 29.05.2016г. и от 25.09.2016г. до 30.09.2016г.

В жалбата на М. Т. се прави довод за незаконосъобразност и неправилност на постановения съдебен акт. Твърди, че причинените ѝ вреди са реално доказани чрез всички позволени доказателствени средства, присъденото и обезщетение било изключително ниско и несправедливо. Сочи, че претенцията и за периода 01.03.2011 г. – 01.08.2012 г., не била погасена по давност, съдът не се бил произнесъл по претенцията за лихва. Моли да се отмени съдебния акт в неблагоприятната за нея част и постанови решение с което се уважи исковата претенция в пълен размер, ведно със законната лихва за забава.

В касационната жалба ГД"ИН" моли съда да постанови решение, с което да отмени обжалваното решение в осъдителната част и постанови друго, с което предявеният иск срещу ГДИН да се отхвърли изцяло. Излага подробни съображения, че не са налице всички елементи от фактическия състав на чл.284 от ЗИНЗС, бил осигурен постоянен достъп до санитарен възел, нямало пренаселеност, съдът не отчетел заинтересоваността на разпитаните свидетели, които също били ищци по дела срещу ГДИН, ищцата за процесния период работила извън територията на групата, което значително намалява времето ѝ прекарано в в затвора, респ. при твърдените условия. Излага доводи за недоказаност на страданията, които не надхвърляли пределите на неизбежното страдание, свързано с ограниченията, които следва да търпи при изпълнението на наказанието.

Представителят на СГП дава заключение за неоснователност и на двете касационни жалби на ГД „ИН“ и на М. Т..

Административен съд- София град, IV-ти тричленен състав, като взе предвид становищата на страните и извърши проверка на обжалваното решение на наведените касационни основания съгласно разпоредбата на чл. 218, ал. 1 АПК и след служебна проверка за допустимостта, валидността и съответствието на решението с материалния закон по реда на чл. 218, ал. 2 АПК, приема следното:

Касационните жалби са процесуално допустими като подадени от надлежни страни и в срока по чл. 211, ал. 1 АПК.

За да постанови оспорения от всеки от касационните жалбоподатели съдебен акт в неблагоприятната за него част, съдът е приел, че за периода 01.02.2011 г. – 01.08.2012 г. исковата претенция е неоснователна поради изтекла погасителна давност, а за периода от 01.05.2016г. – 29.05.2016г. и от 25.09.2016г. до 30.09.2016г., като неоснователна предвид че в посочените периоди ищцата не е пребивавала в затвора. По отношение времеви период на пребиваване в затвора 02.06.2016 – 24.09.2016 г. съдът е приел, че М.Т. е била принудена да живее в недоимък на площ с невъзможност за свободно движение и ползване на жилищното помещение, с недостиг на санитарни материали, както и силно ограничена да обслужва личните си хигиенни нужди, налице е противоправно поведение /осъществено чрез бездействие/ на затворническата администрация относно условията в затворническите помещения, където в процесния период е пребивавала и ищцата, пряка причинна връзка между претендираните неимуществени вреди и поведението на администрацията. Безспорно

доказаните , конкретизирани по-горе битови условия сочат на фактическо бездействие, подлежащо на обезвреда по чл.284 и сл. от ЗИНЗС за периода от 02.06.2016 – 24.09.2016 г като на осн. чл.52 от ЗЗД е определил обезщетение в размер на 280 лв., като исковата претенция за разликата над 280 лв. до пълния предявен размер от 10 000 лв. е неоснователна и следва да се отхвърли.

Настоящият състав на съда споделя изводите на АССГ, поради което не следва да ги преповтаря.

В допълнение отбелязва следното: В случая ищецът е бил въвел като фактическо основание на предявения от него осъдителен иск бездействие на ответника да изпълни свои законови задължения, тоест относно твърдяното бездействие е в положението на ищец по отрицателен установителен иск. Ответникът е длъжен да докаже отричаното от ищеца надлежното изпълнение на задълженията / Тълкувателно решение № 8 от 27.11.2013 г. на ВКС по тълк. д. № 8/2012 г., ОСГТК/.

Разпоредбите на чл. 3, чл. 43 от ЗИНЗС и чл. 20, ал. 3 от ППЗИНЗС, са нормативно предвидени гаранции за съществуването на нормална битова среда в местата за лишаване от свобода и задържане под стража. На посочените разпоредби съответства чл. 3 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи /ЕКЗПЧОС/, ратифицирана от България през 1992 г. По аргумент от чл.1, параграф 1, второто изречение от Конвенцията на Организацията на О. нации против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание, за забрана на изтезанията, в понятието "изтезание" за целите на конвенцията не се включват болката и страданието, които произтичат от законни санкции и които са присъщи на тези санкции или настъпват случайно при тях. Конвенцията е ратифицирана от Република България с Указ на Държавния съвет, обн. ДВ бр.80/1986 г. а конвенцията е обнародвана в ДВ бр. 42/88г. изменена и допълнена ДВ бр. 19/1995 г. Нормите на тази конвенция, както и Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, се ползват с предимството по чл. 5, ал.4 от Конституцията на Република България.

Към правното положение на ищеца като осъдено лице е относима абсолютната забрана за жестоко, нечовешко и унижително отнасяне (третиране), регламентирана в чл.3 ЕКПЧ и чл.16,т.1 от Конвенцията на Организацията на обединените нации против изтезанията или други форми на жестоко, нечовешко или унижително третиране или наказание, както и в чл. 57,ал.3 от Конституцията на Република България. Последната разпоредба съдържа забрана за временно ограничаване на някои права по време на война, военно или друго извънредно положение, сред които е и забраната за жестоко, безчовечно и унижаващо отношение. Абсолютният характер на тази забрана произтича от липсата на основания за изключения от тази забрана.

Следователно, защитаването по чл. 3 ЗИНЗС право по националния закон, свързано с лошите материални условия в местата за лишаване от свобода и задържане под стража, безспорно повдига въпрос за нечовешко и унижително отнасяне в нарушение на забраната по чл. 3 от ЕКПЧ. В тази връзка при прилагането на националната норма следва на основание чл.34, пар.1 от същата конвенция, да се вземат предвид стандартите, установени от съдебната практика на ЕСПЧ.

Правилото по чл.1, ал.1 изречение второ от Конвенцията против изтезанията, като принципно положение, е изведено и в съдебната практика на Съда по правата на човека по чл.3 ЕКПЧ. Според Съда по правата на човека по тълкуването на последната норма от конвенцията счита, че лошото отнасяне трябва да достигне

минимално равнище на суровост, за да попадне в приложното поле на чл. 3 от Конвенцията. Преценката на това минимално равнище на суровост е относителна; тя зависи от всички обстоятелства по делото - времетраене на отнасянето, неговото физическо и психическо отражение, а в някои случаи и пол, възраст и здравословно състояние на пострадалия (така в решението по делото *I. срещу Великобритания - I. v. the U. K.*, judgment of 18 J. 1978, § 162). Съдът неизменно е подчертавал, че претърпените страдания и унижение трябва да превишават неизбежния елемент на страдание или унижение, присъщ на определена форма на законосъобразно отнасяне или наказание. Мерките, които лишават едно лице от свободата му, често съдържат такъв елемент. Държавата трябва да гарантира, че лицето ще бъде държано при условия, съвместими с уважението към човешкото достойнство, че начинът и способът на изпълнение на мярката не подлагат лицето на стрес или затруднения, чиято интензивност превишава неизбежната степен на страдание, присъщо на задържането, че здравословното състояние и благополучието на лицето са осигурени в достатъчна степен (така в решението по делото *K. срещу Полша* §§ 93-94). Лишените от свобода и задържаните под стража лица като цяло продължават да се ползват с всички основни права и свободи, гарантирани съгласно Конвенцията, с изключение на правото на свобода, когато законно наложеното задържане изрично попада в обхвата на чл. 5 от Конвенцията.

Съдът споделя изводите на АССГ за доказаност на неблагоприятните условия при които е пребивавала ищцата в затвора. В тази връзка неоснователни са доводите на ГД „ИН“ , че бил осигурен постоянен достъп до санитарен възел, че не е налице пренаселеност. По арг. от чл.20 ал.3 от ППЗИНЗС задължение е да се осигури постоянен достъп до санитарен възел и течаща вода. Практиката на ЕСПЧ и на българските съдилища приема безспорно, че липсата на течаща вода, в местата за лишаване от свобода и задържане под стража е отклонение от подходящата жизнена среда, представлява неблагоприятни условия за живеене. Както се посочи нормите на Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, се ползват с предимството по чл. 5, ал.4 от Конституцията на Република България. Що се касае за спора дали помещенията са дезинфекцирани ефективно, то от ангажирания доказателствен материал, не са опровергани твърденията на ищеца и на свидетелите, че действително има вредители в спалните помещения, от което логично следва, че има и в спалното помещение на ищеца, доколкото такива вредители е възможно да проникнат навсякъде в сградата. Няма спор, че е сключен договор с професионална фирма за дезинсекция и дератизация. Не е достатъчно обаче, само да се докаже, че са предприемани и полагани евентуално усилия, а за ефективността им се съди по резултата. Въпреки данните за положени усилия за извършени пръскания /третиране с препарати за дезинсекция и дератизация срещу хлебарки, не може да се приеме, че проблемът с вредителите в затвора в С. е разрешен, поради което и следва извод, че материалните условия в спалното помещение са изключително лоши, и сами по себе си представляват нечовешко и унижително отнасяне.

Неоснователно е възражението на ГДИН, че настъпилите неприятни усещания от лошата хигиена и условия в спалното помещение не е в резултат бездействието на администрацията на затвора, а вследствие конфликти между самите лишени от свобода, респ. в т.ч. неспазването на хигиенни навици. С оглед липсата на течаща вода и спецификите на човешкия организъм невъзможно е, предвид, че през нощта обитателите ползвали кофички за физиологични нужди, да бъдат избегнати миризми в

килията. ГДИН е длъжна да осигури хуманно и неунизително отношение, обективирано в надлежно осигуряване изискванията за благоприятни санитарно-битови условия като с оглед липсата на течаща вода в процесното помещение, това условие не е спазено. Изброените обстоятелства могат да породят обоснован извод, че не са налице условия за добри хигиенни условия, поддържане на чистота на тялото и задоволително здравословно състояние .

Противно на доводите в касационната жалба на ГД ИН , настоящият съдебен състав намира, че правилно първоинстанционният съд е кредитирал гласните доказателства, като е съобразил възможната заинтересованост на свидетелите, на която е противопоставил наказателната отговорност при лъжесвидетелстване, с която ги е запознал и от друга страна взел е предвид, че показанията им се основават на лични възприятия, непосредствени впечатления, непротиворечиви са, базират се на системни и трайни наблюдения за осъществени в правната действителност факти от процесния период.

Неизпълнението на задължения, пряко свързани с ежедневието на лишения от свобода в периода в който пребивава в затвора, е такова, пораждащо чувство на малоценност и е в състояние да го унизи. То превишава неизбежния елемент на страдание или унижение, присъщ на наказанието „лишаване от свобода“. Не са нужни формални, външни доказателства за установяване на тези обичайни вреди, тъй като те настъпват винаги в резултат на неизпълнението на процесните задължения. Нормално е да се приеме, че лишен от свобода който близо четири месеца е живял с неприятна миризма в килиите, наличие на влага, мухъл, неосигуряване на средства за поддържане на хигиена, наличие хлебарки в килиите, непредоставяне на подходящ постелъчен материал, неосигуряване на течаща вода изпитва стрес и се чувства унижен, интензивността на които превишава неизбежната степен на страдание, присъщо на наказанието „лишаване от свобода“.

С оглед горното и като съобрази съдебна практика на ЕСПЧ, вкл. и по делото Н. и други срещу България, следва да се приеме, че ищецът е бил поставен при унижителни условия по смисъла на чл.3 ЗИНЗС. Периодът от време, през който М. Т. е търпяла условията има значение за определяне на размера на обезщетението. Съдът взе предвид стандарта на ЕСПЧ за недопускане на формалистичен подход към изискването за доказване на претърпените нематериални вреди. От установените по делото факти и нарушение на чл.3 ЗИНЗС следва ,че действително ищецът е претърпял през този период неимуществени вреди от условията, при които е пребивавал в затвора и по причина на бездействие на държавата да осигури подходящи условия докато трае наказанието „лишаване от свобода“. Настоящият състав на съда обаче, не намира определения от АССГ размер на обезщетение за справедлив и обоснован и съобразен с практиката на ЕСПЧ по подобен тип дела, в т.ч. касаещи същите оплаквания и наведени фактически основания, период на търпене на вредите, и тяхното естество. М. Т. е преживяла душевен и битов дискомфорт извън границите на допустимото при изпълнение наказанието „лишаване от свобода“. По степен и интензитет създаденото на ищеца неудобство е такова, което може да бъде квалифицирано като „причиняващо страдание и унижаващо достойнството“. Като съобрази решение на ЕСПЧ образувано по жалба вх. № 12559/ 2019 от 22.02.2019г подадена от П. П. К. с идентични оплаквания като тези на М. Т., изразяващи се в неосигуряване на нормални санитарни и битови условия, периода на търпене на вредите и присъдения по това дело размер на обезщетение за неимуществени вреди,

съдът намира, че справедливия размер обезщетение който следва да се присъди за близо четири месечния период на престоя ѝ в затвора е в размер на 2 370 лв. Посочената сума следва да се присъди ведно със законната лихва считано от датата на депозиране на ИМ /16.10.2018г/ до окончателното изплащане на сумата, съобразно първоначално заявената претенция. За разликата над тази сума до пълния претендиран размер, претенцията е неоснователна.

В отхвърлителната част решението е правилно преди всичко поради изтекла погасителна давност за периода 01.02.2011 г. – 01.08.2012 г./изложените в касационната жалба на М. Т. доводи, че в тази част решението било неправилно са неоснователни и неотнормими към преценка наличието на изтекъл погасителен давностен срок/ и поради това, че от доказателствата по делото безспорно се установява, че в периодите 01.05.2016г. – 29.05.2016г. и от 25.09.2016г. до 30.09.2016г., М. Т. не е пребивавала в затвора.

Относно разноските: М. Т. не претендира разноски. С оглед изхода на спора, на касатора ГД „ИН“ не следва да се присъждат разноски.
Водим от горното, съдът

РЕШИ:

ОТМЕНЯ съдебно решение № 3288/19.05.2021г. по адм. дело № 10882/2018г. по описа на Административен съд София – град, 18 състав В ЧАСТТА с която Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” при Министерство на правосъдието е **ОСЪДЕНА** на осн. чл. 284 от ЗИНЗС, да заплати на М. Б. Т., сумата от 280 /двеста и осемдесет лева/ представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди, причинени вследствие на противоправни бездействия на длъжностни лица от Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, изразяващи се в неосигуряване на нормални санитарни и битови условия, в периода на изтърпяване на наложеното и наказание „лишаване от свобода“ в Затвора С., за периода от 02.06.2016 – 24.09.2016 г. и **ВМЕСТО НЕГО ПОСТАНОВЯВА:**

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” да заплати на М. Б. Т. на осн чл. 284 ЗИНЗС сумата от 2 370 лв. /две хиляди триста и седемдесет лева / представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди, причинени вследствие на противоправни бездействия на длъжностни лица от Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, изразяващи се в неосигуряване на нормални санитарни и битови условия, в периода на изтърпяване на наложеното и наказание „лишаване от свобода“ в Затвора С., за периода от 02.06.2016 – 24.09.2016 г., ведно със законната лихва считано от депозиране на исковата молба /16.10.2018г/ до окончателното изплащане на сумата.

ОСТАВЯ В СИЛА решението в останалата му част.

Решението е окончателно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: